

Також варто звернути увагу на спосіб вчинення злочину – «поширення інформації». В сучасних умовах поширення інформації відбувається дуже швидко та не завжди контролювано, зокрема, через публічне оприлюднення інформації у ЗМІ, на радіо, в інтернет-виданнях, соціальних мережах тощо. Наприклад, чи буде злочином, якщо особа візьме фрагменти кадрів із новин для того, щоб змонтувати власне відео на написаний нею вірш про війну [1]?

Безперечно, прийняття Закону сприятиме захисту національних інтересів України, допоможе відновленню суспільної справедливості, забезпеченню захисту української державності від осіб, які своїми рішеннями, діями чи бездіяльністю здійснювали заходи (та / або сприяли їх здійсненню), спрямовані на нанесення шкоди суверенітету, територіальній цілісності та недоторканності, обороноздатності, державній, економічній чи інформаційній безпеці України, проте породжує дилему щодо свободи слова та вільного вираження своїх поглядів і переконань. Чи, можливо, мовчання – золото?

Джерела та література

1. Закон України «Про державну таємницю» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12#Text>
2. Закон України «Про доступ до публічної інформації» від 13 січня 2011 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>
3. Закон України «Про затвердження Указу Президента України „Про введення воєнного стану в Україні”» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2119-20#Text>
4. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

Гринько Наталія

Донецький національний університет імені Василя Стуса

КРИЗОВА ДИПЛОМАТІЯ ЕММАНУЕЛЯ МАКРОНА

Анотація. У статті досліджується кризова дипломатія Еммануеля Макрона на прикладі чотирьох кейсів – Другої Карабахської війни, Іранської ядерної кризи, турецько-грецького конфлікту, ескалації збройного конфлікту в Україні в січні–лютому 2022 р.

Ключові слова: кризова дипломатія, Еммануель Макрон, конфлікт.

Abstract. The article examines the crisis diplomacy of Emmanuel Macron on the example of four cases – the Second Karabakh War, the Iranian nuclear crisis, the Turkish-Greek conflict, the escalation of the armed conflict in Ukraine.

Keywords: crisis diplomacy, Emmanuel Macron, conflict.

Кризова дипломатія є важливою частиною сучасних міжнародних відносин. Її вдале використання дає змогу країнам не лише захищати власні інтереси в умовах кризи, а й укріплює позиції на міжнародній арені. Хоча й не існує точної дефініції кризової дипломатії, найчастіше її визначають як взаємодію між акторами міжнародних відносин, спрямовану на зменшення рівня напруги під загостренням загрози системних змін або конфліктів. Значний пласт досліджень, переважно закордонних науковців, присвячений аналізу міжнародних

конфліктів і криз, їх типології (К. Боулдінг, С. Келман, К. Райт та інші). Найбільш цікавими науковими доробками є напрацювання Е. Евенелла, Д. Данна і Дж. Річардсона, які фокусують увагу на кризовій дипломатії як досить ефективному інструменті врегулювання конфліктів і криз.

Варто погодитися, що країни, намагаючись стабілізувати явища, які загрожують міжнародному порядку, досить широко використовують цей вид дипломатії у різноманітних формах. Не варто забувати, що кризи – найкращий привід для стратегічних переговорів, спроб примусу та маніпуляцій [2, с. 464–465]. У цьому сенсі досить цікаво розглянути використання кризової дипломатії 25-м президентом Франції Еммануелем Макроном. Мета цього повідомлення – з'ясувати, як саме реалізується кризова дипломатія у зовнішньополітичному курсі Франції за президентства Е. Макрона.

Еммануель Макрон зосередив свої зусилля як посередник у врегулюванні конфліктів і криз у регіонах, в яких традиційно Франція мала інтерес і тривалу історію залучення. Бажанням отримати статус «світового посередника» Франція не лише намагається укріпити своє положення на міжнародній арені, а й створити сприятливі умови для поширення впливу в регіоні Близького та Середнього Сходу та консолідувати західну присутність в обхід Росії та Туреччини. Створити певний коридор з Ірану до Вірменії, а потім до Грузії [6].

Протягом Нагірно-Карабаського конфлікту Франція постійно намагалася налагодити зв'язок та комунікацію між сторонами та якось його вирішити. Країна першою надала гуманітарну допомогу цивільному населенню та вимагала від сторін повернутися за стіл переговорів у рамках Мінської групи. Основними цілями кризової дипломатії Еммануеля Макрона у Нагірному Карабасі було врегулювання конфлікту у ролі посередника, що значною мірою покращило б статус країни на міжнародній арені. Важливим також є внутрішній чинник: на території Франції проживає велика вірменська діаспора, що може стати потенційним електоратом на президентських виборах у разі вирішення конфлікту в Нагірному Карабасі на користь Вірменії.

Аналізуючи кейс Другої карабаської війни, стає помітною значна дипломатична діяльність Еммануеля Макрона. Протягом усієї 44-денної війни Франція була в «авангарді» дипломатичної діяльності та намагалася стати посередником у цьому конфлікті, як і через Мінський формат, так і самотужки. Ще до початку ескалації конфлікту проявляла провірменські погляди та усіляко підтримувала цю країну [6]. Наприклад, 30 серпня 2020 р. Макрон засудив «войовничу риторіку» Туреччини за заохочення «небезпечних» територіальних претензій Азербайджану до Вірменії [12]. Підписана 9 листопада 2020 р. Росією, Вірменією та Азербайджаном угода про перемир'я визнає монополію Росії в ролі посередника в цьому конфлікті та фактично оформила програв Вірменії у війні, тому не задовольняє Е. Макрона. Президент Франції, однак, не полишав це питання і під час зустрічей і телефонних переговорів з Президентом Росії В. Путіним порушував питання безпеки в Нагірному Карабасі, а керівництво Вірменії запевняв у продовженні її підтримки та наданні економічної допомоги [6; 12].

Вирішенням іранської ядерної кризи займалося не одне покоління дипломатів. Під час президентської каденції Еммануеля Макрона відбулося кілька по-

воротних подій – вихід США з JCPOA (Спільний всеосяжний план дій) та заострення конфлікту з Іраном у 2019 р. Угода 2015 р. між Іраном і світовими державами, Спільний всеосяжний план дій (JCPOA) обіцяли послаблення санкцій, економічні вигоди та припинення міжнародної ізоляції в обмін на жорсткі обмеження ядерної програми Ісламської республіки, але США вийшли з цієї угоди у травні 2018 р. і посилили санкції щодо країни. У відповідь Іран у липні 2019 р. заявив, що перевищив 4,5 % збагачення урану (вище 3,67 % ліміту згідно з угодою, хоча все ще набагато нижче 90 %, необхідних для військових цілей) [3]. Збереження економіки країни під санкціями підштовхнуло Францію та її партнерів – Німеччину та Велику Британію – створити компанію INSTEX SAS (Instrument for Supporting Trade Exchanges) – спеціальний інструмент, спрямований на сприяння законним комерційним операціям між європейськими економічними сторонами та Іраном, який є досі дієвим [11].

Е. Макрон намагався виокремити позиції США та Ірану, аби посилити між ними діалог, підштовхнути до неформальних переговорів, які б стали першим кроком до відновлення угоди 2015 р., яка зняла міжнародні санкції з Тегерана в обмін на обмеження ядерної програми. Хоча після закінчення каденції Д. Трампа та приходу до влади Дж. Байдена з'явилися незначні зрушення, очевидним є небажання обох сторін конфлікту йти на компроміс [5].

Важливу роль у кризовій дипломатії Емануеля Макрона посідає вирішення турецько-грецького конфлікту. Це пов'язано з двома важливими факторами. По-перше, обидві країни-учасниці конфлікту є членами НАТО, тому ескалація конфлікту та початок війни означає руйнацію цієї організації зсередини. Це є великою загрозою для сучасної системи міжнародної безпеки [8]. По-друге, Емануель Макрон намагається відновити лідерство Франції у Середземномор'ї. Через це відбувається конфронтація між Туреччиною та Францією за вплив у регіоні. Франції важливо зменшити рівень напруги у відносинах між країнами-учасницями конфлікту за допомогою кризової дипломатії та вирішити конфлікт на користь Греції, що значно посилить вплив країни у регіоні. Підписання оборонної угоди з Грецією у вересні 2021 р. лише підкреслило позицію Франції щодо цього конфлікту. Одним із пунктів цього договору є отримання військової допомоги в разі нападу, навіть якщо напад здійснений країною, яка входить в один альянс з Грецією чи Францією [10].

Напевне, найактуальнішим кейсом використання кризової дипломатії була спроба Емануеля Макрона домовитися про деескалацію російсько-українського збройного конфлікту. Е. Макроном було проведено два раунди перемовин у Москві та Києві. Важливість цієї діяльності президента у спробі зменшення напруги на українсько-російському кордоні пов'язана з кількома чинниками [1]. Після закінчення каденції Ангели Меркель як канцлера Німеччини назріла криза лідерства в Європі та утворився вакуум у відносинах із Росією, що створило умови для Емануеля Макрона зміцнити власні позиції у ролі посередника. Залишившись останнім каналом спілкування Європи з Путіним, він лідирує серед європейських країн за кількістю телефонних дзвінків до Москви та Києва [7].

Франція почала головування у ЄС 1 січня 2022 р., що створило нові важелі впливу для зменшення напруги, політичного та економічного тиску на Росію,

тому така активна позиція президента Франції є дуже важливою. Е. Макрон намагався побудувати діалог Росія–ЄС, просував бачення «єдиного підходу», попри це організація була відсторонена від перемовин між Росією і США, НАТО та Організацією з безпеки і співробітництва в Європі у січні 2022 р. Президент Франції наполягав на необхідності Нормандського формату для деескалації конфлікту [9].

Не варто забувати про внутрішню ситуацію у Франції, адже війна в Україні є гострою політичною темою для кандидатів, які змагаються за посаду Президента Французької Республіки в квітні 2022 р. Наявність кількох проросійських кандидатів на пост президента Франції та енергетична залежність, (приблизно 20 % усього обсягу газу в країні імпортується з Росії) ще більше актуалізують «український кейс». І хоча зупинити війну дипломатичними методами Макрону не вдалося, йому віддають належне, оскільки він хоча б «спробував» [4].

Отже, Еммануель Макрон проводить активну зовнішню політику щодо врегулювання кризових ситуацій, намагаючись отримати статус посередника спробами мирного вирішення сучасних конфліктів у найбільш гарячих точках та зміцнити становище Франції на міжнародній арені. Він консолідує західну присутність у регіоні Близького та Середнього Сходу дипломатичними діями, зокрема, спробами вирішення конфлікту в Нагірному Карабасі та заходами для збереження ядерної безпеки шляхом врегулювання Іранської ядерної кризи.

Джерела та література

1. Прищепа Я. З Москви до Києва: чого очікувати від візиту президента Франції Макрона в Україну. *Суспільне. Новини*. 08.02.2022. URL: <https://cutt.ly/zGdZoSh>
2. Avenell E., Dunn D. H. *Crisis Diplomacy. The SAGE Handbook of Diplomacy / Edited by Costas M. Constantinou, Pauline Kerr and Paul Sharp. SAGE Publications. November 2016, Political Science*. PP. 462–475.
3. French envoy holds talks in Tehran in bid to salvage nuclear deal. 2019. URL: <https://www.france24.com/en/20190709-france-macron-eu-nuclear-iran-trump>
4. French presidential race: Macron diplomacy in Ukraine crisis keeps challengers at a distance. *France24*. 22.02.2022. URL: <https://cutt.ly/yGdZnLe>.
5. France's Macron urges Iran to 'stop worsening' nuclear crisis. *Arab News*. 18.03.2021. URL: <https://www.arabnews.com/node/1827711/middle-east>
6. Minassian G. What Is France Looking for in the Nagorno-Karabakh Issue? / Gaïdz Minassian. *EVN Report*. 2021. URL: <https://cutt.ly/uGdZQ1i>
7. Weber G. A case for French leadership on Ukraine / War on the Rocks. 2022. URL: <https://warontherocks.com/2022/03/a-case-for-french-leadership-on-ukraine/>
8. Sokou K. Greece and France give European strategic autonomy a shot / Katerina Sokou. *Atlantic Council*. 2021. URL: <https://cutt.ly/YGdZEFU>.
9. Macron says EU must start own dialogue with Russia over Ukraine. *The Guardian*. 2022. URL: <https://cutt.ly/HGdZR4Z>
10. Ülgen S., Özel S. France and Greece in a Defense Partnership: A View From Turkey. *Institut Montaigne*. 2021. URL: <https://cutt.ly/sGdZY1E>
11. The Iranian nuclear issue / Ministre de l'Europe et des Affaires étrangères. *France Diplomacy*. URL: <https://cutt.ly/xGdZIsc>
12. Socor V. The Minsk Group: Karabakh War's Diplomatic Casualty (Part Three). *Jamestown Foundation's*. 2020. URL: <https://cutt.ly/IGdZPrQ>